

mioly baj, mely ellen minden erőnkkel küzdenünk kell. — Az Útasítás pompás elveit felhasználva az anyagredukciónál ne csak az élet követelményeinek parancsszavát ismételjük, hanem a szociális viszonyok teljesítésbeli felmérést is végezzük el, érvényesítsük a népi műveltség követelményét az elvek és könyvek tudása mellett. Az iskola munkájának eredményeit a felhasználhatóság szempontjából alaposan vizsgáljuk meg. Az eredménymérés mértéke: a gyermeknek adott életkörülményeivel szemben való felkészültsége. Ehhez alkalmazzuk azokat az elveket, melyeket az Útasítás rendelkezésünkre bocsát az ismeretek mennyisége terén.

A szabadságnak velejárója ugyanolyan mértékű felelőség. Mennél több az aprólékos szabály, mennél körülhatároltabb a tennivaló, annál kevesebb az egyén felelőssége. Társadalmi életünk egyik legsorvasztóbb tünete, a mindent felülről várás, a nevelésben is érezteti hatását. A szabadság ígézetének nemzeténél elenyészően kevesen keresik a gyakorlatban, életkörülményeink között, a másokért használható szabadságot és a körülhatároltság felelőtlenségében minden újsze pontú indítást felülről várnak. Pedig a tanító felelőssége a nevelés területén lényegesen több, mint azt a tanításvázlatok és többoldalú felügyelet korában általában hiszik. A szélesskálájú pedagógiai irodalmunk egyik iránya elindulhatna a korszerű nevelési viszonyok tanítói felelősségének kérdéscsoportja felé. A népi, a szociális viszonyok és a tananyag mennyiségének szempontjait szem előtt tartva a gyermekért, a jövőjükért, a nevelés szabadságáért dolgozva „a mostaninál jobb és tökéletesebb oktatás eszményképét” eredményesen szolgálná.

Nyizsnýánszky Béla.

IRODALOM.

A Magyar Nemzeti Szövetség kiadványai 1928—38.

1. Pechány A.: A tót kérdés alakulása 1918-ig. 12. 1. 2. u. a. A szlovák politika útjain. 32. 1. 3. Iványi B.: Felső-Magyarországról. 21. 1. 4. Darás G.: Mit kell tudnia minden magyarnak a ruténekről? 12. 1. 5. Darás G.: A rutén kérdés tegnap és ma. 63. 1. 6. Br. Perényi Zs.: Az utódállamok kisebbségi politikájáról. 15. 1. 7. Balogh—Beéry: A magyar—lengyel közös határ és a rutén terület. 63. 1. 8. Divéky A.: A magyar—lengyel érintkezések történelmi tanulságai. 32. 1. 9. Szathmáry I.: Rákóczi. 374. 1.

A Felvidék visszatérésével súlyos magyar sorskérdések oldódtak meg, — de ugyanakkor újabbak is vetődtek fel: A hozzánkkerült nemzetiségeink demokratikus önkormányzatot igényelnek, az idegenben rekedt véreink pedig a kisebbségi kérdés rendezésében Szlovákiával való szoros együttműködésre utalnak bennünket. Mindezek azonban történelmi adottságok, amelyek tradicionális gyökérszálaikkal a multba nyúlnak vissza. Tehát csakis az elmúlt évszázadok tapasztalatai nyújthatnak megbízható okulásokat a jelen tennivalói és a jövő célkitűzései számára.

Ezért hívjuk fel politikusok és közgazdászok, de elsősorban az *új nemzedék* szellemi formálójának figyelmét a Magyar Nemzeti Szövetség kiadványaira. A fenti sorozat a Felvidék érverését mntatja be a honfoglalástól kezdve a nemzetiségi eszme derengésén át egészen napjainkig. A magyar—lengyel érintkezések a politikai szempontokon felül gazdasági, de főképp kulturális területen bizonyultak eredményeseknek. A két nép között az összekapcsoló híd a ruténség volt. Darás adatokkal és térképekkel igazolja azt a történelmi tény, hogy a mi ruténjeink nem azonosak a

Kárpátokon túl lakó ukránokkal. Nem is akartak elszakadni az anyaországtól, csupán az orosz irredentának amerikai, szentpétervári és csernovici központjai erőszakolták ki megtévesztő propagandájukkal az orosz, majd később a csehszlovák annexiót. A csehek központosító politikája az autonómnak minősített rutén területen, a ruténség nyelvi és politikai megosztását célzó kísérleteik szerencsére azóta már a történeti tévedések önásta sírjába hullottak. Az a nemzetiségi látásmód és szemlélet azonban, amit ebből levonhatunk, nélkülözhetetlen tanulsága a magyarságnak.

A szlovák kérdés még az élő seb fájdalmával vág bele az állami életünk szervezetébe. Pechány füzeteinek visszapillantó összegezésében. Bemutatja a szlovák politika fejlődését és rámutat azokra a gazdasági és nacionalista okokra, körülményekre, amelyek ezt a politikát külön mederbe sodorták. Már a múlt század 30-as éveiben érezte hatását az orosz vonzóerő, de a monarchia szláv népeinél ez a ruszofil irányzat nem tudott gyökeretverni. Így vetődött fel már 1848-ban a prágai szláv kongresszuson a cseh és szlovák unió eszméje, melyet a túrócszentmártoni deklaráció — néhány szeparatista politikus sürgetésére — elvileg ki is mondott. A szlovák autonomista párt minden tiltakozása sem tudta ennek létrejöttét megakadályozni; azóta a párt állandó ellenzéke volt a központi kormánynak, s megkezdődött a szlovák nemzeti politika tétovázó kapkodása.

A politikum mellett gondja van Pechánynak annak a szívós küzdelemnek bemutatására is, mely a nyelvkérdés körül 1840 óta folyt. (5. tc.) A felvidéki iskola-statisztika ugyanis azt igazolja, hogy a tótoknak a magyar uralom alatt nem volt annyi okuk a nemzeti nyelvüket, kultúrájukat, népi egyéniségüket félteni, mint a cseh korszak idején. Igazolja ezt Perényi br. adatokban gazdag kimutatása az utód-államok gazdasági, imperialista és közoktatási politikájáról. Viszont a magyarság vonzóerejének és fascinálo hatásának beszédes megnyilvánulását mutatja Szathmárynak Rákócziról írt eposza, mely a Felvidék népének, köztük a ruténségnek is öntudatos kiállását jelenti a magyarság és a közös haza mellett. Iványi vitairata is a két népnek évszázadok által megszentelt hagyományaira és arra a belső sorsközösségre épít, amit levéltári, nyelvészeti, társadalmi adatokon felül elsősorban az *élet* igazolt és szentesített. A füzetek tartalmát csak per summos apices érinthetjük. De valamennyi közvetve vagy közvetlenül két fontos tanulságot domborít ki. 1. Magyarország etnográfiai flórájához mindig hozzátartozott a nemzetiségeknek varázsfüve. Eppen ezért 2. a régi 48-as elveket új tartalommal így telítsük: szabadság, egyenlőség és testvériség nevében biztosítsuk számukra — egy méltányos autonómia keretein belül! — kulturális és szociális fejlődésüket.

Dr. Visy József.

Domokos Lászlóné: Életközösség az osztályban.

Sárkány Nyomda, Budapest, 1939. 1—12 o.

A pár oldalas füzet kicsiny terjedelemben, de annál nagyobb jelentőségben; képviseli a tudományos kutatásnak azt a fajtáját, mely a nevelőnek a maga közvetlen, élő, nevelői környezetében való tapasztalásból nőtt ki azáltal, hogy azt tudományos szempontok vezetnék. Ez a fajta kutatás, a nevelési kísérletezéssel együtt, igen ritka a mi irodalmunkban. Leírja az iskolai osztályközösség keletkezését, kezdetleges és fejlettebb formáit, a közösségi érzés tartalmát, amiből a közös tevékenységek folynak és ennek fejlődését és változatait. Jellemzi a közösségi élet típusait, a vezetőt, szervezőt, vezetettet, segítőt és hátráltatót. A megállapításokból kiérezhető az az élő anyag, ami a megfigyelés mögött van és világosan látszanak a szempontok, ami szerint az élő anyag rendeződik és amelyek a jelentést — egy-